

Kandidatuddannelse på RUC

Kandidatuddannelsesgruppen har i perioden januar til august 2011 indgående drøftet RUC's nuværende og fremtidige udbud af kandidatuddannelser og strukturering af disse. På baggrund af drøftelserne og de afklaringer, der er opnået undervejs, er kandidatgruppen nået nærmere en forståelse af situationen og en fælles opfattelse af, hvordan kandidatuddannelser på RUC mest hensigtsmæssigt kan struktureres.

Gruppen anbefaler, at kombinationsuddannelser med to valgfri og ligeværdige fag fortsat skal være RUC's varemærke, sammen med fagintegrerede kandidatuddannelser, hvor to eller flere fag i nær tilknytning til tværfaglig forskningssamarbejde og på baggrund af identificeret samfundsmæssig relevans opbygger et sammenhængende tværfagligt uddannelsesprogram med en særlig RUC-profil.

1) Kombinationskandidatuddannelse

Kombinationsuddannelser er to-fagsuddannelser med en privilegeret mulighed for tværfagligt speciale. Det er et stærkt RUC-brand, der skal fastholdes. De studerende skal fortsat have mulighed for frit at kombinere to fag på kandidatniveau, også på tværs af hovedområder, således at den enkelte studerende selv, under vejledning, har ansvaret for at designe sin egen kombination og dermed også for den tværfaglighed, der kan opstå mellem de to valgte fag.

Arbejdsgruppen indstiller, at de to fag i en kombinationsuddannelse er på hver mindst 45 ECTS-point. Hertil kommer specialet som typisk vægter 30 ECTS-point (eksperimentelt speciale kan dog vægte 60 ECTS-point). Det er således den enkelte studerende, som vælger, om den endelige vægtning mellem de to fag er 45/75, hvis den studerende vælger, at specialet skrives inden for det ene fag - eller 60/60, hvis den studerende vælger, at specialet skrives på tværs af de to fag (tværfagligt speciale). Arbejdsgruppen finder det særligt relevant for kommende gymnasielærere at vælge et tværfagligt speciale, fordi gymnasiet i dag vægter tværfaglighed og tværfaglig metode. Herudover giver det ingen tvivl om at kandidaten har point nok til at undervise i begge sine fag i gymnasiet. Med et enkeltfagligt speciale vil der skulle argumenteres for ECTS fra basis, hvilket gruppen dog ikke finder problematisk. Overordnet finder arbejdsgruppen, at det er en styrke for RUC's gymnasiefag, at de indgår i en fælles struktur og har samme fleksible kombinationsmuligheder som de øvrige kombifag.

Som et af midlerne til at der reelt arbejdes tværfagligt i kombinationsuddannelserne og opnås en tværfaglig kompetence i alle RUC's kandidatuddannelser anbefaler gruppen, at studerende på kombinationsuddannelse opfordres og via gode vejledningsforhold tilskyndes til at udarbejde specialer med udgangspunkt i begge deres fag. Dette skal understøttes af det administrative system. For at sikre tværfagligheden skal der sættes regler op, og der skal opstilles rammer for vejledning og bedømmelse på tværs af fag. Dette bliver studieledelsernes ansvar. Tværfaglighed kan ikke opmåles i procentsatser, og et tværfagligt speciale skal bedømmes ud fra en helhedsvurdering: der sker således ikke en opdeling af præstationen på to separate fag, der kan opnå forskellig bedømmelse. Vægtningen på de to fag er som udgangspunkt 15/15. Der arbejdes som udgangspunkt med en samlet bedømmelse ved to eksaminatorer og en fælles ekstern censor. I de særlige tilfælde hvor det vurderes fagligt uforsvarligt, vil der kunne tildeles to censorer. Dette afgøres efter indstilling til de involverede studieledere.

Gruppen anbefaler, at specialer med udgangspunkt i to eller flere fag opfattes og vurderes som tværfaglige, og at mulighederne for at skrive på tværs af fag reguleres og vurderes af de involverede vejledere og studieledere. Dette forstås i lyset af, at fag ikke er isolerede størrelser uden metodiske eller områdemæssige sammenfald, og at faglig integration derfor ikke handler om, hvorvidt et fag er rammesat i en studieordning, men om hvorvidt det faktisk er repræsenteret i problemformulering, metode og projektbeskrivelse. Studerende vil således kunne skrive speciale med udgangspunkt i begge deres fag sammen med studerende, der kun deler det ene fag med dem, hvis og kun hvis vejlederne vurderer, at det er fagligt forsvarligt og studielederne kan godkende projektbeskrivelsen. Der skal derfor foreligge en tidlig, forpligtende faglig vurdering og godkendelse af emne og problemformulering.

Endelig peger gruppen på problematikken omkring det overordnede ansvar for den samlede kombinationsuddannelse, hvor det faglige ansvar er fordelt på to forskellige fagstudienævn. Det er ikke klart, hvordan der sikres udvikling og vedligeholdelse af den samlede kandidatuddannelse på institutionsniveau. Gruppen anbefaler, at UDDU medtager denne problematik i sin opgaveportefølje, og blandt andet sikrer at dette medtages i RUC's kvalitetssystem under uddannelsesevaluering (kandidatuddannelser bestående af to uafhængige fag). Der skal helt konkret findes veje til hvordan der etableres et samlet studiemiljø, hvordan arbejdet med tværfaglige opgaver og specialer og øvrige tværgående aktiviteter mellem de to fag fremmes, og hvordan job- og karrierevejledning sikres på tværs af fagene.

2) Fagintegrerede kandidatuddannelser

Kandidatuddannelsesgruppen anbefaler, at RUC ved siden af kombinationsstrukturen udbyder fagintegrerede kandidatuddannelser med en samlet, akkrediteret studieordning for hele uddannelsen. Argumenterne er både uddannelsesstrukturelle og faglige.

Kandidatuddannelserne er med Bologna-strukturen reelt blevet løsrevet fra bacheloruddannelserne. Således kan bachelorere fra RUC uproblematisk søge ind på kandidatuddannelser på andre universiteter, og omvendt. For i højere grad end i dag at tiltrække studerende fra andre universiteter, både nationalt og internationalt, anser gruppen det for nødvendigt både at promovere kombinationsstrukturen (med de indslusningsudfordringer det medfører, se afsnit 6) og at udbyde særlige samlede uddannelsesforløb, som udgør en RUC-specifik tværfaglig og forskningsbaseret helhed. Nye samlede uddannelsesforløb kan også sikre en større fastholdelse af studerende i overgangen fra bachelor til kandidatuddannelsen.

Tværfaglighed er et af RUC's stærke kendetegn, og tværfagligt tilrettelagte uddannelser vil være med til at understrege RUC's berettigelse i universitetslandskabet. Som udgangspunkt anbefaler gruppen, at fagintegrerede uddannelser bør have et væsentligt tværfagligt og problembaseret islæt. Det betyder, at den enkelte uddannelse enten kan være forankret i tværfaglige forskningsgrupper, eller at den tager udgangspunkt i forskningsgrupper, der arbejder på tværs af faggruppeskel for at opbygge en tværfaglig uddannelse inden for et område, som i særlig grad profilerer RUC. Uddannelserne skal således have en særlig tværfaglig profil, som ikke umiddelbart kan opnås inden for kombinationsstrukturen – udover at den skal kunne leve op til ACE's kriterier for nye uddannelser: der skal være et samfundsmæssigt behov for kandidater fra uddannelsen som ikke kan indfries i andre uddannelser i regionen/Østdanmark, herunder kombinationsuddannelser, uddannelserne skal være baserede på et stærkt forskningsmiljø, og uddannelserne kvalitet og niveau skal være sikret. Ud fra disse krav om at kunne dokumentere at der er tale om en ny og helt særlig profil og relevans må det anses for sandsynliggjort, at den fagintegrerede

kandidatuddannelse kan tiltrække udefrakommende bachelorer, som ikke ville være blevet tiltrukket af kombinationsstrukturen eller som ville skulle betale for faglig supplering for at blive optaget på den.

Når det gælder de fagintegrerede kandidatuddannelser, er det ikke afgørende med hvor mange point, der nøjagtigt indgår fra de involverede fagområder, men hvordan de spiller sammen og skaber en relevant og RUC-specifik kompetenceprofil. To eller flere fagligheder i samspil kan udmærket have områdesammenfald eller dele visse metodiske tilgange, således at der er overlap mellem dele af deres kurser, og det er derfor ikke altid relevant at afgøre, hvorvidt et kursus skulle regnes som en del af det ene eller det andet fag.

En fagintegreret kandidatuddannelse på 120 ECTS-point er en samlet selvstændig uddannelse hvis enkeltelementer med fordel kan udbydes som delelementer i et kandidatfagmodul i en kombinations-kandidatuddannelse. Det giver mulighed for at spare ressourcer, men der må ikke opstå tvivl om at målsætningen de to forskellige kandidatforløb ikke kan være den samme. Gruppen anbefaler, at der – når det er muligt – planlægges en faglig sammentænkning mellem kombinationsfag og fagintegrerede uddannelser, således at der kan være overlap mellem kurser og projektområder, der udbydes i begge strukturer, og de studerende på den måde mødes på tværs af disse.

Gruppen anbefaler, at de såkaldte toninger afskaffes. Ordningen er ressourcekrævende og har ikke fungeret optimalt, fordi studerende på toningskombinationsuddannelser i visse tilfælde har vist sig at blive isoleret fra andre kombinationsstuderende – uden at der er opnået væsentligt tværfagligt samarbejde eller klar ansvarsfordeling mellem de to toningsfag. I de tilfælde hvor der vil være et naturligt og frugtbart samarbejde mellem to fag, vil toningen kunne danne grundlag for en fagintegreret uddannelse.

3) Kannibalisierung og indre trusselsbilleder

Diskussioner om nye uddannelser har i kandidatuddannelsesgruppen (og generelt på RUC) ofte drejet sig om mulig såkaldt kannibalisierung af eksisterende fag og uddannelser ved oprettelse af nye fag eller uddannelser. I denne fortolkning ses de enkelte fags succes som en trussel mod andre fag, snarere end som fælles succes'er, der kan tiltrække nye studerende til RUC. Dette er forbundet med den tidligere uddannelsesstruktur (uden adskillelse af bachelor- og kandidatuddannelser) hvor studentermængden er fast fra 1. år til kandidatniveau, og hvor der således er tale om et 'nul-sumsspil'. Forholdet mellem fagene skal derfor gentænkes i en struktur, hvor bachelor- og kandidatuddannelser fungerer som separate uddannelser, og hvor der derfor ligger en oplagt mulighed for mobilitet efter bachelorniveauet.

Efter nærmere undersøgelser af optagelsestal over en årrække har kandidatuddannelsesgruppen konstateret, at det ikke er muligt entydigt at konstatere at oprettelsen af nye uddannelser medfører væsentligt fald i søgning til andre eller ej. Der er i nogle tilfælde indikatorer på, at nye uddannelser tiltrækker nye studerende (og studentermassen dermed ikke er fast), og at der skabes synergi mellem nye uddannelser og eksisterende. I andre tilfælde kan der ved oprettelse af nye fag forekomme en midlertidig nedgang i søgningen på nært beslægtede fag. Tallene viser dog, at der typisk opnås en vækst i summen af studerende, når et nyt fag oprettes. Dette gælder fx for nye fag som "Plan, by og proces" og "Arbejdslivsstudier" ift. Tek-Sam; "Virksomhedsledelse" ift. Erhvervsøkonomi og Virksomhedsstudier; "EU-studies" ift. Offentlig Administration og Forvaltning; og "Global studies" ift. Internationale udviklingsstudier. På det naturvidenskabelige hovedområde med den relativt brede vifte af små fag har der været iagttaget relative forskydninger på baggrund af oprettelse af nye fag, og der skal derfor udvises særlig omtanke ved ændringer i fagviften her.

Der kan således overordnet set ikke demonstreres nogen klar sammenhæng mellem de små fags nedgang og de store fags succes. Ofte er de små fags vigende søgning et nationalt og endog internationalt fænomen. Det skal nævnes at rektoratet har lovet bestyrelsen en redegørelse for RUC's retningslinjer og kriterier for opretholdelse og nedlæggelse af fag med meget svag søgning.

Kandidatuddannelsesgruppen anbefaler på denne baggrund, at der fremadrettet tænkes positivt i forhold til muligheder for stor søgning på visse fag og uddannelser. Gruppen vurderer, at der er brug for at tiltrække studerende udefra til RUC's kandidatuddannelser, og at dette i særlig grad kan ske med udgangspunkt i RUC's mere populære fag og uddannelser og i sammenhængende og overskuelige tværfaglige uddannelsestilbud, snarere end alene i muligheden for at kombinere to fag frit. Der er brug for både at vedligeholde og udvikle eksisterende fag/uddannelser og supplere med nye, hvor der opstår nye behov eller nye RUC-specifikke fagområder. Nye uddannelser er med til at forny og vitalisere RUC og dermed gøre universitetet mere attraktivt for nye studerende til bachelor- og kandidatstudierne. Det må naturligt indtænkes som et kriterium for vurderingen af nye uddannelser, at det kan sandsynliggøres, at de kan tiltrække nye bachelorstuderende, flere studerende til kandidatstudierne eller mindske frafaldet mellem bachelor- og kandidatuddannelserne.

Med indførelsen af Bologna-strukturen er fleksibilitet mellem bachelor- og kandidatuddannelser et grundvilkår og en mulighed for de studerende, og det er derfor vigtigt både at acceptere RUC-bachelors valg af kandidatuddannelser ved andre danske eller udenlandske universiteter, og at tilskynde og favorisere bachelorer fra andre universiteters optagelse på RUC's kandidatuddannelser.

4) Kursusstørrelser

Gruppen anser det for nødvendigt, at der træffes en beslutning om ens kursusstørrelser på tværs af kandidatuddannelserne af hensyn til de studerendes mulighed for at kombinere på tværs af fag og hovedområder. Gruppen indstiller at der vælges en fælles kursusstørrelse på 5 ECTS-point, fordi det er samme størrelse som på bacheloruddannelserne, og fordi det passer godt i forhold til at opfylde kravet om min. 10 ECTS-point i valgfrie aktiviteter. Det betyder samtidig, at det er muligt at benytte samme standardskema som på bachelor, hvilket set fra undervisningsplanlægningen vil være en stor fordel, idet lokaler og undervisere er booket i de samme slots. Herudover giver det en god mulighed for fleksibilitet i fagenes udbud fordi der i hvert semester sideløbende med projektforløbet på 15 ECTS kan udbydes kurser i form af [5 + 5 + 5], [5 + 10] eller [15 ECTS]. Det skal diskuteres, om fagene må udbyde forløb på 2 ½ + 2 ½ ECTS med separat udprøvning. En sådan løsning risikerer dog at medføre mere administration.

5) RUC-kompetencer på kandidatniveau

Kandidatuddannelsesgruppen har drøftet, hvilke kompetencer, der er vigtige og særlige for kandidatuddannelser på RUC, og hvilken progression, der skal tydeliggøres fra bachelorniveau til kandidatniveau inden for de særlige RUC-kompetencer (ud over kvalifikationsrammens mere generelle definitioner). Gruppen har arbejdet med forslag til overordnet kompetencebeskrivelse for kandidatuddannelser på RUC. Dette arbejde skal bearbejdes nærmere i samarbejde med projektgruppen.

Forslaget til overordnet kompetencebeskrivelse fra sidste møde er sendt til kommentering i projektarbejdsgruppen, som har givet følgende tilbagemelding:

”Hvis styregruppen træffer beslutning vedr. kvalifikationer og kompetencer i forhold til bacheloruddannelserne bliver det nemt at justere beskrivelse af kandidatuddannelserne. En række kvalifikationer og kompetencer er de samme men skal beskrives på et højere taxonomisk niveau (jf. Anders Siig Andersens oplæg om formål, kvalifikationer og kompetencer).”

Det forslås, at færdiggørelsen af kompetencebeskrivelse for kandidatniveauet overgår til projektarbejdsgruppen.

Indslusning af bachelorer fra andre universiteter og professionsbachelorer

RUC har et mål om at optage flere studerende udefra på kandidatuddannelsesniveauet. Det er derfor vigtigt ikke at bygge mure omkring RUC med meget stramme optagelseskrav i forhold til flere fagligheder og metoder, men at afklare forsvarlige og gennemskuelige krav i forhold til optagelse på det enkelte fag/den samlede uddannelse.

Tre grupper kan have behov for indslusning – bachelorer fra andre danske universiteter, bachelorer fra udenlandske universiteter og professionsbachelorer. De kan mangle to slags kompetencer: Faglig viden inden for de pågældende fag og generelle kompetencer i projektarbejde og/eller akademisk arbejde. Det kan være nødvendigt at indsluse forskelligt alt efter om det er akademiske bachelorer, professionsbachelorer eller internationale bachelorer, idet de tre grupper via deres bacheloruddannelser besidder forskellige kompetencer på forskellige niveauer. Derfor er der brug for koordinering mellem uddannelserne til at udvikle specielle (og differentierede) forløb for kommende kandidatstuderende på RUC.

Faglig indslusning: Den faglige supplering kan foregå som dele af de enkelte kandidatfags fagmodul på bacheloruddannelserne, udbudt under tompladsordningen. Det skal herudover overvejes at tænke i anderledes tilrettelæggelse af og undervisningsformer i indslusningsforløbene – f.eks. it-baserede forløb eller sommerkurser. Det skal dog bemærkes at disse forløb ikke kan udbydes som en del af de ordinære uddannelsers studieordninger. Gruppen opfordrer til, at der findes muligheder for udbud i deltidsbekendtgørelsen.

Projektkompetence: Når udefra kommende nye kandidatstuderende mangler erfaring med projektarbejde, kræver det i dag, at de inden optagelse tager et projektforsløb på bacheloruddannelsen for at tilegne sig projektarbejdskompetence. Dette lægger i praksis et stort (og urimeligt) ansvar på øvrige bachelorstuderende som forventes via gruppesamarbejdet at indsluse nye studerende i en langsomt opbygget projektkultur, ligesom det ikke nødvendigvis giver de kommende studerende den bedste ballast. I forhold til generelle kompetencer ser kandidatgruppen derfor muligheder i at udvikle og udbyde indslusningsforløb på tværs af RUC – enten på tværs af hele RUC eller i regi af bachelorstudienævnene og begge i samarbejde med UNIPÆD. Her tænkes også på inddragelse af it, sommerkurser mv.

Bedre suppleringsmuligheder ændrer ikke på at kandidatstuderende med den store fleksibilitet mellem bachelor- og kandidatniveau som udgangspunkt vil have forskellige faglige og metodiske udgangspunkter, hvad enten det drejer sig om uddannelser, der retter sig mod dansktalende eller mod en bred international gruppe af studerende. Det er derfor væsentligt, at der i tilrettelæggelse af kandidatuddannelserne og den pædagogiske tilgang i undervisningen tages højde for de studerendes forskellige faglige udgangspunkter, således at de reelt anvender deres individuelle adgangs niveau i tværfagligt samarbejde med andre og tilegner sig uddannelsens samlede videns-, færdigheds- eller kompetenceprofil. Det er muligt at stille krav

til den enkelte studerendes studiesammensætning, men man skal være opmærksom på, at dette kræver ekstra administrativ opmærksomhed – og dermed ressourcer.

6) Studiemiljø

Studemiljøet på kandidatuddannelserne skal forbedres. Kandidatuddannelsesgruppen har drøftet tiltag, og anbefaler, at der udarbejdes et katalog med 1) krav til studiemiljøet, der som minimum skal være opfyldt og 2) et idekatalog med forslag til yderligere tiltag. Kandidatuddannelsesgruppen anbefaler desuden, at der ses nærmere på en samlet plan for gode fysiske rammer. Det videre arbejde med studiemiljøet på kandidatuddannelserne overgår til den nynedsatte arbejdsgruppe under styregruppen for uddannelse, der har fået til opgave at arbejde med studiemiljø. Der knyttes et studentermedlem og et VIP-medlem fra kandidatuddannelsesgruppen til denne arbejdsgruppe.

7) Forskningsbaseret undervisning på kandidatuddannelserne

Lena Scotte og Toke Højland bearbejder sammen med VIP oplæg fra foråret (med enkelte bemærkninger fra Hanne). Det behandles på gruppens møde i september.

8) Beslutning om akkreditering og udbud af nye kombinationsfag og fagintegrerede uddannelser

Gruppen indstiller at det er UDDU og AR der behandler ansøgninger om nye uddannelser på baggrund af indstilling fra institutterne og indstiller de udvalgte uddannelser til rektorat og bestyrelse. UL diskuterer løbende, hvilke uddannelser man fra institutternes side ønsker at prioritere udarbejdelsen af.